

7. Gutterson, D. Snow Falling On Cedars [Text] / D. Gutterson. – Bloomsberry Publishing Plc, 2009. – 404 p.

8. Kiraly, D. A. Social Constructivist Approach to Translator Education [Text] / D. A. Kiraly. – Manchester and Northampton : St. Jerome Publishing, 2000. – 255 p.

9. Nolan, C. Envy [Text] / C. Nolan. – Pan Books, 2010. – 406 p.

Отримано 30.03.2011. ХДУХТ, Харків.

© І.І. Ков'ях, 2011.

УДК 371.695=111:373.61

О.М. Муравйова, викл.

НЕТРАДИЦІЙНІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Стаття є спробою дослідження нетрадиційних методик викладання іноземних мов – інтенсивного навчання, яке передбачає активізацію резервних можливостей людини (пам'яті, сприйняття, мислення, уяви) з метою розвитку швидкого та легкого спілкування.

Статья представляет собой попытку исследования нетрадиционных методик преподавания иностранных языков – интенсивной учебы, которая предусматривает активизацию резервных возможностей человека (памяти, восприятия, мышления, воображения) с целью развития быстрого и легкого общения.

The article is an attempt to research the untraditional methods of teaching of foreign languages – intensive courses which foresee activation of reserve possibilities of a person (memory, perception, thought, and imagination) with the purpose of development of rapid and easy communication.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Зміни, що відбуваються в нашому суспільстві: створення спільних підприємств, широкі зовнішньоекономічні контакти – породили потребу в швидкому і ефективному оволодінні іноземними мовами. Представник фірми, що не говорить мовою свого клієнта, часто втрачає замовлення. Знання іноземних мов – це не тільки атрибут культурної людини, але й запорука його успішної діяльності. Відомий фахівець у галузі лінгвістики та методики викладання іноземної мови С.Г. Тер-Мінасова справедливо відзначає, що з недавнього часу вивчення мови стало більше функціональним: "Небувалий попит зажадав небувалих пропозицій. Несподівано для себе викладачі іноземних мов опинилися в центрі громадської уваги: легіони нетерплячих фахівців у різних галузях науки, культури, бізнесу, техніки і всіх інших областей

людської діяльності зажадали негайного навчання іноземним мовам як знаряддю виробництва. Їх не цікавить ні теорія, ні історія мови – іноземні мови, в першу чергу англійська, потрібні їм виключно функціонально, для використання в різних сферах життя суспільства як засіб реального спілкування з людьми з інших країн " [7].

Останнім часом, коли ринок освітніх технологій рясніє пропозиціями з найрізноманітніших прийомів вивчення англійської мови, питання "За якою методикою ви викладаєте?" стає все більш актуальним. Це свідчить про підвищення культури споживання інтелектуальної продукції. Сьогодні, коли перед суспільством постала необхідність приведення до нових стандартів усієї системи народної освіти, особливого значення набуває проблема перегляду традиційної методики викладання іноземної мови у вищих навчальних закладах [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі методики викладання іноземної мови присвячені теоретичні дослідження А.К. Колеченко, Г.К. Крюкової, Н.Г. Ксенофонтової, С.Ю. Ніколаєвої, Г.М. Поделєць, О.П. Петрашук, В.Г. Редька, Н.Ф. Бориско, В.П. Феофілової та ін. Праці цих провідних учених показали, що система нетрадиційних завдань та прийомів сприяє більш успішному формуванню іншомовних мовленнєвих умінь і навичок.

Згодом таку креативну наукову думку було розвинено, і проблема практичного застосування нетрадиційного навчання у викладанні іноземних мов стала предметом дослідження більш широкого кола науковців та методистів. У своїх працях автори підкреслили визначальний характер ситуативного навчання, яке має в основі розвиток незадіяних творчих ресурсів людського мозку за допомогою включення індивідуума в іншомовне середовище [3]; наголосили на першочерговому значенні використання зорових образів для ефективного запам'ятовування [4]; відзначили, що нагальна потреба створення нових педагогічних умов, нових методик і експериментальних програм, які б у стислий проміжок часу сприяли формуванню високого рівня знань і умінь поряд з емоційно позитивним, творчим ставленням, призвела до появи унікальних авторських шкіл [5].

Мета та завдання статті. Мета статті – зробити огляд основних нетрадиційних методик з метою використання їх можливостей для поліпшення рівня університетської освіти з іноземної мови. Це передбачає реалізацію наступних завдань: вивчити стан дослідженості проблеми в методичній літературі; спираючись на досягнення провідних науковців, побудувати модель формування навиків володіння іноземною мовою; виділити основні лінгвістичні

школи, що впливають на освітній процес сучасності; проаналізувати ефективність використання нетрадиційних підходів у процесі формування іншомовної компетенції та навиків володіння іноземною мовою на різних етапах навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нетрадиційні методики в основному направлені на вироблення навичок мовлення. Атмосфера таких занять звичайно невимушена, не зовсім схожа на традиційний урок. Інтенсивне навчання сьогодні дуже популярне. Воно передбачає активізацію резервних можливостей людини (пам'яті, сприйняття, мислення, уяви). Мета його – навчити швидко і легко спілкуватися. Запам'ятати величезний обсяг матеріалу допомагають рольові ігри та інші спеціальні прийоми.

"Школа Китайгородської". Існує вже більше 25 років. Викладачі використовують в процесі навчання рольові ігри. Кожен з учасників групи бере на себе якусь задану роль, і потім на заняттях розігруються імпровізовані спектаклі [4].

"Школа Шехтера". Школа емоційно-сислового освоєння чужої мови за методом Ігоря Шехтера існує близько 30 років і має більше 100 філій. Для ефективного освоєння чужої мови потрібно не відтворення фрази і конструювання по зразках, а активна мовна творчість. У слухачів немає домашніх завдань і письмових вправ. Метод Шехтера (емоційно-сисловий підхід) – науковий напрям у лінгвістиці, що стверджує, що мова людини – не набір знань, а природні навички [3]. Інтенсивне навчання розмовній мові передбачає активізацію всіх можливостей людини: пам'яті, сприйняття, мислення, уяви. Мета інтенсивного навчання – швидке і легке спілкування.

У основі розвитку мови – етюди, які розігрують студенти. Під час спілкування один із одним у них не виникає психологічного бар'єру, як при відповіді викладачеві перед аудиторією. У етюдах ставляться не навчальні завдання – пригадати якісь слова і побудувати з них фрази (як у разі традиційного навчання), а практичні – купити квиток, замовити таксі, отримати номер у готелі, зробити замовлення в ресторані. Участь у етюдах забезпечує розвиток вільної мови «від себе». З'являється впевненість в собі, отримується досвід спілкування.

Граматичні помилки на початковому етапі коректуються лише в тих випадках, коли вони спотворюють сенс. Відсутність страху зробити помилку сприяє зняттю «мовного бар'єру». Вивчення граматики починається на другому етапі навчання, коли вже є деякі мовні навички. Правила легше засвоюються, коли їх можна підкріпити знайомими прикладами. Таким чином, на відміну від традиційного

навчання, граматики, згідно з Шехтером, є вторинною по відношенню до мови. Правила описують мову, а не мова будується за правилами.

Викладачеві методу Шехтера недостатньо самому знати мову, бути грамотним лінгвістом і талановитим учителем. Він має бути ще і хорошим психологом, і актором, і режисером [1].

Заняття проводяться в групах – щодня по 3 години. Без обов'язкових домашніх завдань. Повний курс навчання – три цикли з перервами. Кожен цикл – 4 тижні.

Завдання першого циклу – породження і розвиток мови в умовах повсякденного міжособового спілкування на побутовому рівні, а також вироблення навичок читання. Після 1-го циклу людина повинна уміти висловити свою думку чужою мовою і розмовляти настільки правильно, щоб її зрозуміли, але мова може бути ще не вільна від помилок. Після закінчення першого циклу студенти вже вільно можуть спілкуватися на побутові теми і не загубляться в країні.

Другий цикл – розвиток і корекція мови, у тому числі монологічного мовлення, тобто вміння виступати перед аудиторією, викладаючи свою точку зору з того або іншого питання. На 2-му циклі слухачі беруть участь в конференціях, нарадах, дискусіях за круглим столом. Починається вивчення граматики з метою корекції мови, а також відпрацьовуються навички професійного перекладу. Крім того, починаючи з 2-го циклу, слухачі дивляться і обговорюють кінофільми, а також читають будь-яку літературу без словника, розуміючи загальний сенс (екстенсивне читання). Після другого циклу вони стають авторами власного проекту і можуть пройти співбесіду, провести грамотну презентацію

На третьому циклі студенти беруть участь у дискусіях, коли потрібно не лише викласти свої погляди, але і відстояти їх у суперечці, спростувати точку зору опонента. При цьому удосконалюються і розвиваються всі види мовної діяльності. Продовжується вивчення граматики та інших аспектів мови як системи, читання і аналіз літератури, перегляд кінофільмів. Розвиваються практичні навички усного і письмового перекладу. До кінця 3-го циклу слухачі оволодівають досить розвиненою і грамотною мовою і не мають ускладнень під час спілкування. Після третього циклу студенти можуть бути повноправними учасниками будь-якої дискусії, розмовляючи плинно, правильною іноземною мовою.

"Система-3". За методом І.Ю. Шехтера працює і лінгвістична школа спілкування "СИСТЕМА-3". На відміну від нього, школа вважає, що граматику потрібно викладати, але присвятити їй окремий курс – під час канікул. Заняття, так само, як і у Г.А. Китайгородської,

проходять у формі рольових ігор. Студенти "Системи-3" проводять круглі столи з різних соціальних проблем, наприклад, "круглий стіл з екології", роблять повідомлення (без домашньої підготовки!) і вчать відстоювати свою позицію. Кожен етап навчання завершується постановкою справжнього спектаклю з казковим сюжетом.

Школа раціонального читання. Використання зорових образів для ефективного запам'ятовування – основний принцип школи раціонального читання. Більше 17 років займаючись проблемами підвищення продуктивності пам'яті, прибічники цієї школи розробили і випустили вдосконалений комплект мовних карток. Картки дозволяють людині запам'ятовувати більше тисячі іншомовних слів щомісяця. Картка двостороння: на одному боці написано іншомовне слово, на іншому – його зображення і переклад. Згідно з методикою, рекомендується повторювати слова тричі з інтервалами у 5-10 хвилин. Займатися цим можна де завгодно. Щойно слово буде вивчено, картка підлягає знищенню. Фахівці школи стверджують, що у цей момент у мозок поступає так званий імпульс "невідворотності дії", який підвищує ефективність запам'ятовування на 35%.

Комунікативна методика. Так звана "комунікативна" методика освоєння мови розрахована на людей, що вже мають хоча б елементарний рівень знань. Заняття з комунікативної методики проводять тільки носії мови. Усі нові слова, поняття і граматичні конструкції пояснюються за допомогою вже відомої слухачам лексики. Якщо її не вистачає – допомагають жести, схеми, рисунки.

Метод Мілашевича. Структурна методика Мілашевича дає базисні знання в структурі мови та граматиці. Швидкий результат – уміння перекладати без словника прості повідомлення (ділові листи, газети, ремарки комп'ютера). Речення пояснюються на матеріалі рідної мови. Лексика вводиться пізніше, коли людина вже засвоїла для себе структуру речення і принципи словотворення. Знання закріплюються на наступних рівнях, де формується основний словарний запас. Потім використовується ситуативне навчання і "полірується" вимова.

Метод Р.Вельдера. Цей унікальний синергетичний метод має в основі розвиток незадіяних творчих ресурсів людського мозку за допомогою включення індивідуума в іншомовне середовище. Процес навчання охоплює 12 рівнів аудіовізуальної адаптації до мови, постановки правильної артикуляції з одночасною корекцією інтонаційного фону, графологічної фіксації і відтворення засвоєної інформації на рівні усвідомленого сприйняття – від спонтанної бесіди з викладачами, граматичної корекції і розвитку мовних навичок до

ведення вільної тематичної дискусії (включаючи специфіку професійної спрямованості вищої освіти). Вживана при цьому дванадцятирівнева шкала оцінки ментальної активності індивідуума, розроблена італійським педагогом Е. Де Боно, дозволяє не тільки навчити слухачів читати інформацію носія чужої мови на рівні сприйняття вербального і фразового імпульсів, але й активізувати не включені в процес обробки і засвоєння інформації ресурси людського мозку, усунути обмеження, що перешкоджають вільному перебігу думки та її вираженню [6].

Висновки. Отже, ми можемо зробити висновки про те, що існує декілька основних шкіл з інтенсивного вивчення іноземної мови. Безперечно, всі ці методики мають свої недоліки, хоча через свою гнучкість, пристосованість та високу результативність можуть бути використані на будь-якому етапі університетського навчання, але частково, не порушуючи програмні вимоги. Вони дають можливість розвитку окремої людської особистості, впливають на її світогляд, систему цінностей, самоідентифікацію, вміння мислити і призначені внести значну енергію в методику викладання іноземних мов в цілому. При цьому великий акцент робиться на використанні аудіо-, відео- та інтерактивних ресурсів. Завдяки різноманітності методичних прийомів, у числі яких одне з провідних місць займають мовні технології, ці школи сприяють формуванню навичок, необхідних людині в сучасному діловому житті (вміння робити доповідь, проводити презентації, вести листування і т.ін.). Займаючись одночасно за класичною і новою методиками, студенти не тільки оперуватимуть найрізноманітнішими лексичними прошарками, а й навчатися дивитися на світ очима "native speaker" – носія мови. Досягнення нетрадиційних методів у сфері активізації процесів сприйняття і засвоєння матеріальної основи спілкування, в розкритті нових резервів його мотивації і в розвитку адекватних форм колективної взаємодії повинні якнайскоріше стати надбанням університетської методики, щоб влити в неї цілющі сили, підняти її авторитет і результативність.

Необхідно зауважити, що дана стаття повністю не вичерпує проблеми практичного застосування нетрадиційного навчання у викладанні іноземних мов, оскільки насправді жодна з методик не є системою, непроникною для зовнішніх впливів. Подальшої розробки потребує питання перегляду традиційної методики викладання іноземної мови у вищих навчальних закладах.

Список літератури

1. Дремова, Н. Б. Совершенствование педагогического мастерства преподавателя : [Курский государственный медицинский университет] [Текст] / Н. Б. Дремова // Высшее образование в России. – 2010. – № 1. – С. 117–120.
2. Карпенко, М. П. Проблемы управления качеством высшего образования [Текст] / М. П. Карпенко, В. Н. Фокина, А. В. Слива // Инновации в образовании. – 2010. – № 1. – С. 4–17.
3. Корнещук, В. В. Взаимное обучение как нетрадиционная форма организации обучения в высшей школе [Текст] / В. В. Корнещук // Науковий вісник КДПУ ім. К. Д. Ушинського : зб. наук. пр. – Одеса : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 1998. – №8–9. – С. 62–65.
4. Мартинова, Р. Ю. Цілісна загальнодидактична модель змісту навчання іноземних мов [Текст] / Р. Ю. Мартинова. – К. : Вища школа, 2004. – 456 с.
5. Нові технології навчання [Текст] : наук.-метод. збірник. – К. : Наук.-метод. центр вищої освіти, 2000. – Вип. 25. – 212 с.
6. Оцінювання та вибір педагогічних інновацій: теоретико-практичний аспект [Текст] / за ред. Л. І. Даниленко. – К. : Логос, 2001. – 185 с.
7. Смирнова, М. І. Дидактичні умови підвищення мотивації вивчення іноземної мови студентами немовного ВНЗ [Текст] / М. І. Смирнова // Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний університет". Філософія. Психологія. Педагогіка. – 2009. – № 3(27), Ч. 2. – С. 224–228.

Отримано 30.03.2011. ХДУХТ, Харків.
© О.М. Муравйова, 2011.

УДК 81'33:81'25

О.М.Гриш, доц.
М.В. Кондратенко, викл

ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА, КОМП'ЮТЕРНИЙ ПЕРЕКЛАД

Розглянуто проблему стану розвитку науки ХХ ст., що характеризується зміцненням взаємодії гуманітарних, природничих і технічних дисциплін, що обумовлено досягненнями кібернетики, інформатики, семиотики, які внесли суттєві корективи у зміст і компетенцію низки наук.

Рассмотрены проблемы положения развития науки ХХ в., которые характеризуются укреплением взаимодействия гуманитарных, природных и технических дисциплин, что обусловлено достижениями кибернетики, информатики, семиотики, которые внесли существенные коррективы в содержание и компетенцию ряда наук.